

ONORURI ALE MONARHIEI PENTRU FĂURITORII REPUBLICII. DECORAȚII ATRIBUITE OFICIALILOR GUVERNULUI DR. PETRU GROZA ÎN INTERVALUL 1945-1947¹

Tudor-Radu TIRON²

HONOURS OF THE MONARCHY FOR FOUNDERS OF THE REPUBLIC. DECORATIONS AWARDED TO THE OFFICIALS OF DR. PETRU GROZA'S CABINET BETWEEN 1945 AND 1947

ABSTRACT

Based on the information contained within the awarding decrees published in the „Official Gazette”, from the installation of Petru Groza's cabinet and until the proclamation of the republic, the study encompasses the governmental policy on bestowing the state honours to the main 'actors' of the pro-communist regime: high-ranking officials, people linked with the local agitprop, prominent figures of the repressive apparatus etc.

The three years approached in the present study are relevant for the way the government used the royal orders and medals with the purpose to motivate and reward people who contributed more or less to the collapse of the democratic regime and to the collaboration with the Soviet oppressor.

Furthermore, these years knew unprecedented abuses regarding the legal procedures for conferring a state decoration (notably handing over orders and medals without the King's approval).

Keywords: decorations, romanian monarchy, founders of the republic, Petru Groza's cabinet, 1945-1947.

Abordarea de față reprezintă continuarea unui alt studiu³, dedicat apropierii româno-sovietice între 6 martie 1945 și 30 decembrie 1947. La fel ca și atunci, am valorificat informația cuprinsă în decretul de decorare publicate în „Monitorul Oficial” (din această perioadă lipsește, desigur, intervalul cunoscut în istoriografie prin

¹ Autorul se folosește de acest prilej pentru a-și exprima recunoștința domnilor Drăgan-George Basarabă (Timișoara), Emil Boboescu (București), Simion Câlția (București), Daniel Obreja (București), Silviu Tabac (Chișinău) și Tudor Vișan-Miu (București), pentru ajutorul oferit în vederea definitivării studiului de față.

² Doctor în istorie, Comisia Națională de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române, București; e-mail: trtiron@yahoo.com.

³ Tudor-Radu Tiron, „*Stalin și poporul rus, libertate ne-au adus*”. *Apropierea româno-sovietică reflectată în conferirea de decorații (6 martie 1945-30 decembrie 1947)*, în „Colocviul Național de Istorie, ediția a XXI-a. Volumul II. Comunismul între ideologie și practică”, vol. coord. de Ioana Drăgulin, Muzeul Național Cotroceni, București, Editura Adenium, 2019, p. 252-288.

formula de „grevă regală”, cuprins între 21 august 1945 și 7 ianuarie 1946, când regele Mihai I a refuzat să își pună semnătura pe proiectele de decrete elaborate de către guvern, împrejurare care nu l-a împiedicat pe acesta din urmă să își exercite nestincherit misiunea)⁴.

În momentul venirii la putere a guvernului condus de dr. Petru Groza, România avea în uz un sistem de decorații instituit în timpul lui Carol I, completat sub domnia regelui Ferdinand I și radical transformat sub aceea a regelui Carol al II-lea⁵. Modificările din vremea ultimului nostru suveran au fost destul de reduse⁶. În linii mari, ordinele și medaliile românești aveau rostul unor „instrumente de guvernare”⁷, necesare stimulării cetățenilor proprii și menținerii bunelor relații cu cetățenii altor state.

În mod curent, se atribuiau Ordinele „Coroana României” și „Steaua României” – cu grade care, de jos în sus erau: Cavaler, Ofițer, Comandor, Mare Ofițer și Mare Cruce –, de acestea beneficiind civilii având un anumit statut social (magistrați, funcționari, parlamentari, primari, profesori, medici, oameni de cultură etc.), acestora adăugându-li-se ofițerii. În cazuri rare, pentru personalitățile de maximă vizibilitate, se puteau atribui Ordinele „Serviciul Credincios” și „Carol I”, distincții care aveau și gradul de Colan. Pentru persoanele mai puțin însemnate, erau prevăzute diferite medalii, precum Crucea „Serviciul Credincios”, Medalia „Serviciul Credincios” etc. Acestor decorații, care puteau avea atât însemne de pace, cât și de război („cu spade”), li se adăugau distincții de război specifice, atribuite în cazuri cu totul speciale (Ordinul „Mihai Viteazul” pentru ofițeri, respectiv Medalia „Virtutea Militară” pentru gradele inferioare). Asimetric și plin de particularități, sistemul de onoruri din ultimii ani ai Regatului României cuprindea și ordine și medalii destinate anumitor categorii profesionale (precum erau „Meritul Agricol” și „Meritul Cultural” în planul strict al vieții

⁴ „(...) Cabinetul lui Petru Groza instituie un precedent constituțional dramatic. Sprijinit de un partid totalitar și legitimat de ocupația sovietică, el alege să sfideze legea fundamentală, **acționând ca și cum regele ar fi încetat să mai existe** (...)” (s.n.) (Ioan Stanomir, *Subminarea constituționalismului și tranziția la totalitarism: august 1944-decembrie 1947*, în vol. „Regele, comuniștii și Coroana”, coord. Alexandru Muraru și Andrei Muraru, [Iași], Editura Polirom, 2017, p. 242).

⁵ Fl. Marinescu, *Modificările survenite la sistemul de decorații românești în deceniul patru al secolului XX, I*, în „Studii și Materiale de Muzeografie și Istorie Militară”, 7-8, 1974-1975, p. 239-262.

⁶ Ion Safta, Rotaru Jipa, Tiberiu Velter, Floricel Marinescu, *Decorații românești de război. 1860-1947*, București, Editura Universitaria, 1993, p. 25 (modificări în legislația Ordinului „Mihail Viteazul”, desființarea Medaliei „Cruciada împotriva comunismului”). Tot în această perioadă a fost înființată Medalia Comemorativă „23 August 1944”, prin „Legea nr. 730, promulgată prin DR nr. 2.758 din 10 septembrie 1946”, în „Monitorul Oficial” (în continuare, „MOF”), Partea I, nr. 213/14 septembrie 1946, p. 10.056.

⁷ Olivier Ihl, *Gouverner par les honneurs. Distinctions honorifiques et économie politique dans l'Europe du début du XIXe siècle*, în „Genèses”, 2004/2 (N°55) – „Démocratiser les honneurs”, Éditions Belin, [Paris], p. 16 și următoarele.

civile, respectiv „Virtutea Aeronautică” și „Virtutea Maritimă”, acestea din urmă atribuindu-se atât pentru merite civile, cât și militare), precum și alte însemne⁸.

*

Dintre cetățeni, cei care aveau cele mai multe șanse de a fi decorați erau demnitarii. Și aceasta nu doar pentru că ei aveau calitatea de a înainta propuneri de decorare, ci și pentru că ei erau cei cu care suveranul lucra în mod curent și nemijlocit. Or, decorarea unui demnitar – ministru, subsecretar de stat, secretar-general de minister etc. – constituia o formă de confirmare a încrederii monarhului – singurul în drept să confere ordine și medalii, în conformitate cu art. 88 al Constituției României din 1923⁹. Fără îndoială că de la o formulă guvernamentală la alta au existat destui oficiali care – după cum este și natura umană!¹⁰ – și-au dorit cu ardoare să fie decorați și redecorați! Totuși, din punct de vedere strict politic, un guvern decorat este un guvern care se bucură de încrederea șefului statului, iar un guvern care se bucura de încrederea șefului statului nu putea fi – cel puțin din perspectiva unui om simplu – decât un guvern stabil.

După modelul occidental, logica sistemului de onoruri al României era primirea, iar apoi avansarea cuiva în ierarhia unei anumite decorații, pe măsură ce persoana în cauză acumula alte și alte merite în carieră. Astfel, înainte de a ajunge ministru sau președinte de cameră parlamentară, un cetățean care dăduse dovadă de profesionalism în activitatea sa curentă fusese deja primit într-un ordin – de regulă „Steaua României” și „Coroana României” –, iar apoi avansat ierarhic, cu respectarea termenelor legale: de la Cavaler la Ofițer, precum și de la Ofițer la Comandor. Teoretic accesibile oricui, pentru gradele superioare ale ordinului în cauză – Mare Ofițer și Mare Cruce – se impunea nu numai excelența în activitate, ci și, de regulă, exercitarea unor funcții publice de mare răspundere. Una peste alta, un subsecretar de stat ori un ministru secretar de stat ajungea, de regulă, să primească lenta și placa de Mare Cruce a unui ordin național (Trebuie adăugat că, într-un stat „burghez”, cum a fost România înainte de 1948, persoanele ce dețineau o anumită poziție în arhitectura puterii aveau destule ocazii pentru a-și purta decorațiile, la uniformă de ceremonie ori la frac: depunerea jurământului în fața suveranului, invitații la Palatul Regal ori la ambassade, primiri și deplasări oficiale, acțiuni cu caracter aniversar și comemorativ etc.).

⁸ Amintim ordinele și medaliile legate de anumite momente istorice (precum Ordinul „Ferdinand I”, urmat de multe medalii comemorative). Se aflau în vigoare și distincții evocând prea puternic regimul lui Carol al II-lea (Ordinul „Pentru Merit”, ori Ordinul Casei Domnitoare), acestea nemaifiind însă atribuite după abdicarea monarhului care le instituisese.

⁹ *Constituțiunea României*, în „MOF,” nr. 282/29 martie 1923, p. 13.315-13.333.

¹⁰ Despre dorința individului de a dobândi semne de recunoaștere a meritului v. Bruno S. Frey, *Giving and Reiving Awards*, în „Perspectives on Psychological Science”, the Association for Psychological Science (APS), vol. 1, nr. 4, December 2006, p. 379-380: „(...) Why do people want awards? Individuals have an innate desire to distinguish themselves from other individuals. People have a strong urge to be better than others. (...) the quest for social distinction is taken to be a hardwired trait of human nature. Awards serve as a means to signal social status, and therefore people exert a demand for awards (...)”.

Excepțiile de la regula avansării graduale în ierarhia unei decorații nu erau o noutate. Încă din 1918, necesitatea răsplătirii fruntașilor transilvăneni, bănățeni, bucovineni și basarabeni care militaseră pentru Marea Unire a determinat decorarea acestora cu grade înalte, fără a se mai parcurge întreaga ierarhie a distincției în cauză¹¹. Decorările de acest fel au continuat și în perioada interbelică, dar îndeosebi între 1930 și 1940; este cunoscut că în perioada carlistă decorațiile au jucat un rol cu totul deosebit în actul de guvernare¹². Pentru ca ideea avansării „peste rând” să aibă și un temei legal, prin „Regulamentul legii ordinelor naționale române” din 1932¹³ au fost stabilite pentru demnitari diferite excepții de la regulile curente de urcare în grad, dintre care amintim:

- Pentru Ordinul „Carol I” în grad de Mare Cruce¹⁴: „(...) Marea Cruce se poate conferi în țară aceloră cari posedă de cel puțin 3 ani Marea Cruce a Ordinului «Serviciul Credincios». Se mai poate conferi bărbaților de stat cari au avut conducerea treburilor obștești ca președinți ai Consiliului **cel puțin 9 luni de zile** (s.n.), miniștrilor secretari de stat după cel puțin 15 ani de ministeriat, șefului de stat major al oștirii și comandanților de grupuri de armate sau ai unei forțe armate independente, victorioși în război; înalților demnitari cari s’au distins în mod deosebit în folosul statului (...)” (art. 20).

- Pentru Ordinul „Serviciul Credincios” în grad de Mare Cruce¹⁵: „(...) Nimeni nu poate primi Marea Cruce a Ordinului «Serviciul Credincios» dacă n-are de cel puțin 3 ani Marea Cruce a Ordinului «Steaua României». El se poate conferi în țară bărbaților de stat cari au condus treburile obștești ca președinți ai consiliului **cel puțin 3 luni de zile** (s.n.), miniștrilor secretari de stat cu cel puțin 7 ani de ministeriat sau cari au fost de cel puțin 4 ori miniștri, și cari în prealabil au primit Marea Cruce a Ordinului «Steaua României»; înalților demnitari posesori ai Marei Cruci a «Stelei României» după 10 ani de funcționare în cea mai înaltă funcțiune a ierarhiei lor (...)” (art. 24).

- Pentru Ordinul „Steaua României” în grad de Mare Cruce¹⁶: „(...) **miniștrilor secretari de stat cari au fost de cel puțin 2 ori ministru** (s.n.) și cari posedă Marea Cruce a «Coroanei României» sau Marele Ofițer al «Serviciului Credincios»; înalților demnitari ai statului cari posedă Marea Cruce a «Coroanei României» sau Marele Ofițer al «Serviciului Credincios», după cel puțin 5 ani în cea mai înaltă funcțiune a ierarhiei lor (...)” (art. 29).

¹¹ Ca exemplu în acest sens amintim DR nr. 3.326 din 11 decembrie 1918 (Miron Cristea, Iuliu Hossu, Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod), respectiv nr. 3.327 din 11 decembrie 1918 (George Pop de Băsești, Teodor Mihali, Ștefan C. Pop), ambele în „MOF” nr. 217/19 decembrie 1918, p. 3.918 – toți cei menționați fiind decorați direct cu Ordinul „Coroana României” în grad de Mare Cruce.

¹² Fl. Marinescu, *op. cit.*, p. 237.

¹³ [„Regulamentul nr. 34”] promulgat prin DR nr. 1.590 din 9 mai 1932, „Regulamentul legii ordinelor naționale române”, în *MOF*, Partea I, nr. 161/12 iulie 1932, p. 4.266-4.269.

¹⁴ Grad limitat la 10 cetățeni români (1932).

¹⁵ Grad limitat la 25 de cetățeni români (1932).

¹⁶ Grad limitat la 45 de cetățeni români (35 de civili și 10 militari) (1932).

● Pentru Ordinul „Coroana României” în grad de Mare Cruce¹⁷: „(...) Marea Cruce a Ordinului «Coroana României» se poate conferi miniștrilor secretari de stat **după un an de ministeriat** (s.n.); președinților Corpurilor Legiuitoare după cel puțin un an de președinție; înalților demnitari ai statului, cari posedând Marele Ofițer al «Stelei României», au cel puțin doi ani de funcție în înaltele lor însărcinări, cât și înalților funcționari, posesori ai Marelui Ofițer al «Stelei (României)”, după cel puțin 5 ani de funcționare (...)”.

Chiar dacă depindea de alți factori (cum ar fi decorarea anterioară cu gradul X al ordinului Y), obținerea unei Mari Cruci era facilitată prin stabilirea unor termene reduse de exercitare a „înalțelor însărcinări”: trei luni pentru decorarea unui prim-ministru cu Marea Cruce a Ordinului „Serviciul Credincios”, respectiv un an pentru decorarea unui ministru cu Marea Cruce a Ordinului „Coroana României” erau intervale mai mult decât rezonabile ...

Să facem un „salt în timp”, din vreme de pace în vreme de război, precum și din perioada carlistă în cea antonesciană. O reglementare adoptată cu câteva luni înainte de schimbarea politică de la 23 august 1944, avea să aducă condiții încă și mai favorabile atribuirii „la excepțional” a decorațiilor înalte. Astfel, o modificare¹⁸ a actului de organizare a Ministerului Afacerilor Străine (în cadrul căruia funcționa, pe atunci, Cancelaria Ordinelor – structura competentă în privința decorațiilor civile), avea să stabilească următoarele premise:

„Propunerile «la grad», sunt norme generale de acordare de decorațiuni, pe baza cărora autoritățile de Stat fac propuneri de decorare.

Aceste norme urmăresc ca decorațiunile ce se propun și se acordă **să țină seamă de rangul și poziția în Stat a funcționarului public, ținând pe de o parte să asigure decorarea demnitarilor și funcționarilor din Stat într-o ordine corespunzătoare rangului ce ocupă** (s.n.), iar pe de alta să fixeze criteriile obiective pentru ca, **prin derogare de la legile Ordinelor naționale, să se poată acorda decorațiuni corespunzătoare rangului în Stat chiar funcționarilor care nu vor fi străbătut ierarhia gradelor distincțiunilor onorifice române** (s.n.).

Normele se întocmesc de Comisia prevăzută la art. 58.

Pe baza lor, **Ministrul Afacerilor Străine propune M(ajestății) S(ale) Regelui decorări cu dispensă de stagiu, M(ajestatea) S(a) Regele putând acorda aceste ordine și grade prin derogare de la legile Ordinelor Naționale**” (s.n.) (art. 54).

Acestea erau, *de jure*, condițiile în care puteau fi decorați înalții demnitari ai Regatului României în momentul venirii la putere a guvernului procomunist condus de Petru Groza. Ar fi fost de așteptat ca, urmând tradiția altor regimuri de extremă stângă, noul guvern să fi urmărit eliminarea pe cale legală a sistemului de onoruri „burgheze”, fapt care ar fi corespuns celorlalte eforturi de eliminare a statului de drept, de „aclimatizare” a instituțiilor de inspirație sovietică și de pregătire a regimu-

¹⁷ Grad limitat la 150 de cetățeni români (1932).

¹⁸ „Legea nr. 215” promulgată prin „Decretul-Lege nr. 864 din 8 aprilie 1944 – Organizarea Ministerului Afacerilor Străine al Regatului României”, în *MOF*, Partea I, nr. 85/10 aprilie 1944, p. 3.369-3.399; republicată în *MOF*, Partea I, nr. 90/15 aprilie 1944, p. 3.545-3.574.

lui totalitar comunist de după 1947¹⁹. Ne amintim de un precedent notoriu din vremea Revoluției Franceze, anume abolirea ordinelor cavalești și a decorațiilor în sens larg (cu excepția decorației militare), votată în ședința din 30 iulie 1791 a Adunării Constituante²⁰: „Tout ordre de chevalerie ou autre, toute corporation, toute décoration, tout signe extérieur qui suppose des distinctions de naissance, sont supprimés en France; il ne pourra en être établi de semblables à l’avenir (...)” („Décret sur les ordres de chevalerie”, art. 1er).

Revenind la guvernul Petru Groza, fără îndoială că nimic nu l-ar fi împiedicat pe acesta ca, pe parcursul celor trei ani de coabitare cu regele Mihai, să impună renunțarea, în tot sau în parte, la sistemul de ordine și medalii preexistent. Abordarea comuniștilor români pare să fi fost oarecum diferită, în sensul unui răgaz lăsat decorațiilor monarhiei, până la venirea momentului reglementării celor ale republicii; un precedent trebuie căutat în perioada în care puterea sovietică era, la ea acasă, în proces de consolidare²¹.

¹⁹ I. Stanomir, *3 august 1944-30 decembrie 1947. Regimuri politice și regimuri constituționale*, în „Studia Politica. Romanian Political Science Review”, vol. IV, nr. 3, 2004, p. 609-610.

²⁰ *** *Archives Parlementaires de 1787 à 1860 – Première série (1787-1799)*, Tome XXIX – *Du 29 juillet au 27 août 1791*, Paris, Librairie Administrative P. Dupont, 1888, p. 41. Totuși, art. 2 nuanța lucrurile: „L’Assemblée nationale se réserve de statuer s’il y aura une décoration nationale unique, qui pourra être accordée aux vertus, aux talents et aux services rendus à l’État; et, néanmoins, en attendant qu’elle ait statué sur cet objet, les militaires pourront continuer de porter et de recevoir la décoration militaire actuellement existante” (*Ibidem*).

²¹ Mulțumim și pe această cale colegului și prietenului dr. Silviu Tabac, care a tradus și ne-a transmis un fragment edificator, pe care îl vom reda *in extenso* (scrisoare datată 7 iunie 2019, Chișinău): „Caracterul de clasă, antipopular al sistemului de distincții al Rusiei țariste a fost motivul pentru care unul dintre primele decrete [comune] ale Comitetului Executiv Central din Întreaga Rusie (V.Ț.I.K.) și ale Sovietului Comisarilor Norodnici (S.N.K.) din 10 noiembrie 1917 «Cu privire la abolirea claselor și a gradelor civile» a desființat toate ordinele, medaliile și alte însemne distinctive de până la revoluție. Cu toate acestea, respectul Puterii sovietice față de bărbăția, curajul și sacrificiul soldatului rus – apărător al Patriei a rămas neschimbat.

În acest sens, sunt de interes amintirile lui E.I. Kusin referitoare la întâlnirea sa cu Vladimir Ilici Lenin.

Eduard Ivanovici Kusin a fost subofițer în Regimentul de Cuirasieri al Gărzii Imperiale, iar în anii revoluției a devenit președinte al Comitetului de Regiment.

«În timpul întrevederii de la Institutul Smolnîi, Vladimir Ilici Lenin m-a întrebat: «Spune-mi, tovarășe Kusin, pentru ce ți-ai primit «[Crucea Sf.] Gheorghe»? Zăpăcit, l-am întrebat: «S-o scot?» Iar Lenin zice: «Vai de mine! Nici într-un caz. Purtați-o. Lăsați să se știe că pentru Puterea sovietică luptă oameni curajoși». A atins cu blândețe «[Crucea Sf.] Gheorghe» [de pe pieptul meu] și a adăugat: «**Vom avea și noi ordine**»... (s.n.). Ulterior am fost decorat și eu cu ordinele noastre sovietice, și fiecare dintre aceste distincții îmi este scumpă. Dar păstrez acea Cruce Sf. Gheorghe cu un sentiment special: **de parcă aș fi fost decorat cu ea a doua oară, de Lenin însuși** (s.n.)!...».

Cuvintele lui Lenin: «Vom avea și noi ordine» s-au dovedit a fi profetice ...” (*Ордена и медали СССР. Фотоальбом, составление и текст Г.И. Гребенникова, Р.С. Каткова, Планета, Москва, 1982, p. 11-12*).

Or, guvernul Groza nu numai că nu a desființat nicio decorație, ci chiar a pus pe masa suveranului, în mod repetat, decrete de decorare. Era și aceasta o cale de „atenuare a șocului provocat în opinia publică de schimbarea de guvern care era, de fapt, o schimbare de regim”, după cum arăta istoricul Florin Constantiniu²². Nu mai este cazul să insistăm asupra ordinelor și medaliilor destinate unor cadre militare și civile ale puterii sovietice de ocupație, concluziile fiind cele expuse cu o altă ocazie²³.

În ceea ce privește decorarea propriilor cetățeni, conferirile perioadei par să confirme observația referitoare la eforturile regimului Groza, conștient de propria sa fragilitate, de a folosi monarhia în chip de paravan, într-o perioadă de accelerată sovietizare a țării²⁴. Regizată pentru ochii publicului larg dar și al puterilor occidentale, decorarea oficialilor guvernamentali trebuia făcută cu respectarea uzanțelor unei monarhii care își trăia ultimii ani. Dinspre partea lor, autoritățile sovietice aveau experiența ceremoniilor adaptate regulilor unui stat „burghez”, puneri în scenă de natură să îi înșele chiar și pe observatorii avizați²⁵.

Să trecem în revistă conferirile pe care le-am reținut. Cea dintâi decorare a oficialilor guvernului Groza a avut loc la 20 iulie 1945, în cadrul festivităților „Zilei Aviației”. Cităm o relatare din presa centrală: „După discursul d-lui Ministru al Aviației (generalul Emanoil Ionescu-n.n.) urmează înmânarea decorațiilor pe care M.S. Regele le-a conferit membrilor guvernului, ofițerilor generali și superiori, ofițerilor, subofițerilor și ostașilor aviatori, personalului aeronautic. Au fost decorați cu «Virtutea Aeronautică», d. dr. Petru Groza, tov. Ministru Gh. Gheorghiu-Dej, d. Ministru general de corp de armată Vasiliu-Rășcanu, d. Ministru Mircea Durma, d. Ministru Bejan, d-nii g-ral Ionașcu, g-ral Dămăceanu, g-ral Dombrovski, tov. I.G. Maurer, Vântu etc.”²⁶.

Fiind vorba, în concret, de „Medalia Aeronautică”, iar nu de Ordinul „Virtutea Aeronautică”, decorarea în sine nu avea nimic special: exista, încă dinainte de 6 martie 1945, obiceiul ca un ministru, un subsecretar de stat, un secretar-general dintr-

²² Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1997, p. 457.

²³ T.-R. Tiron, *op. cit.*, p. 278-279.

²⁴ Alexandra Toader, *Legitimătate, autoritate, popularitate: imaginea simbolică a regelui Mihai în anii 1944-1947*, în vol. „Regele, comuniștii și Coroana”, ed. cit., p. 114-115.

²⁵ Relatăm, în acest sens, un edificator fragment din memorialistica omului politic Constantin Argetoianu, scris cu un deceniu înaintea venirii la putere a guvernului Petru Groza: „8 noiembrie. Legația Sovietelor a sărbătorit ieri pentru prima oară în București aniversarea izbucnirii revoluției bolșevice. Ostrovski și d-na Ostrovski au dat o serată la Clubul miliardarilor. **Comunismul găzduit în casa capitaliștilor și sărbătorit în frac și decorații** (s.n.), ne arată cât drum au făcut maximaliștii ruși de la Lenin până azi. Știrile venite din Rusia arătau de altminteri de câțiva timp că evoluția era în plin: după libertatea comerțului în orașe, am avut de înregistrat acum de curând și împrumutarea individuală a unui însemnat număr de oameni. Lenin trebuie să se fi întors în mormântul său ...” (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, Vol. I, 2 februarie 1935-31 decembrie 1936, ediție și indice de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli, 1998, p. 161).

²⁶ N.I., *Eri a fost sărbătorită „Ziua Aviației”*. Membri ai guvernului au fost decorați cu „Virtutea Aeronautică”, în „Scânțea”, nr. 281/22 iulie 1945, p. 3. În același sens și *Sărbătorirea patronului aviației*, în „Universul” (Provincie), nr. 164/24 iulie 1945, p. 1.

un minister ori altă persoană „cu greutate” să poată fi distinși cu un ordin ori o medalie specifice unui anumit domeniu profesional, iar aceasta chiar dacă oficialul în cauză avea numai o legătură relativă cu acel domeniu. Dincolo de cele arătate în presă, informația oficială aduce nuanțe deosebit de interesante. Astfel, propunerea de decorare a fost semnată de către ministrul de Război în data de 5 aprilie 1945 (deci la o lună după venirea la putere a guvernului), iar înmânarea a avut loc peste încă trei luni. Pe de altă parte, semnătura suveranului pe proiectul de decret a fost obținută la 5 aprilie 1946 (fix la un an după primirea propunerii), publicarea decretului în „Monitorul Oficial” (=intrarea în vigoare a actului) având loc în data de 16 aprilie 1946²⁷. Această înlănțuire de etape duce la o singură concluzie: oficialii guvernamentali – și toți cei decorați de „Ziua Aviației” a anului 1945 – au primit „Medalia Aeronautică” fără acordul formal al șefului statului, singurul în drept să dispună decorarea cuiva. Simplul fapt că însuși președintele Consiliului de Miniștri și-a primit distincția din mâna unui subaltern (subsecretarul de stat al Aerului), iar nu din cea a monarhului, este suficient de grăitor în privința felului în care au fost încălcate principiile de bază ale conferirii decorațiilor, principii respectate în orice stat civilizat.

În tot cazul, decorările s-au făcut pentru „înălțarea și propășirea Aeronauticii Regale”. La momentul publicării lor, decretul se prezenta sub forma unei lungi liste de cadre ale Secretariatului de Stat al Aerului, ale Liniilor Aeriene Române Exploatate de Stat, ale Asociației Române pentru Propaganda Aviației, ale Industriei Aeronautice Române etc. În mod excepțional, au fost demnitari care au primit, dintr-o dată, mai mult decât o singură distincție! Astfel, s-au învrednicit de toate cele trei clase ale „Medaliei Aeronautice” președintele Consiliului, dr. Petru Groza, miniștrii Gheorghiu-Dej, Bejan, Durma și Vasiliu-Rășcanu, precum și alți ofițeri de rang înalt; Tătărescu, care dobândise Clasa a III-a în 1935²⁸, a căpătat acum Clasa a II-a și Clasa I, ca să aibă „setul complet”. Pentru a se păstra ierarhia, Clasele a III-a și a II-a au fost atribuite subsecretarilor de stat Alexandrini, Dimitriu și Maurer, precum și secretarului general de la Președinția Consiliului de Miniștri, Emil Bodnăraș (viitor ministru al Apărării Naționale și al Transporturilor și Telecomunicațiilor, viitor primvicepreședinte al Consiliului de Miniștri etc.).

Cea dintâi decorare care a avut loc cu îndeplinirea tuturor formalităților – adică în baza semnăturii regale! –, a avut loc la aniversarea unui an de la 23 august 1944. Astfel, prin mai multe decrete semnate de către rege în data de 7 august 1945 (cu alte cuvinte chiar înainte de refuzul lui Petru Groza de a-și prezenta demisia, fapt care a dus la așa-numita „grevă regală”), au fost conferite următoarele decorații, la propunerea lui Gheorghe Tătărescu, ministrul Afacerilor Externe, care deținea implicit funcția de Cancelar al Ordinilor:

• Petru Groza, președintele Consiliului – Ordinul „Serviciul Credincios” în grad de Mare Cruce²⁹;

²⁷ DR nr. 1.287 din 5 aprilie 1946, în *MOF*, Partea I, nr. 91/16 aprilie 1939, p. 3.913-3.916.

²⁸ DR nr. 2.377 din 23 octombrie 1935, în *MOF*, Partea I, nr. 255/6 noiembrie 1935, p. 7.396-7.397.

²⁹ DR nr. 2.563 din 7 august 1945, în *MOF*, Partea I, nr. 186/17 august 1945, p. 7.228.

● Mihail Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru Aplicarea Armistițiului (viitor³⁰ membru al Marii Adunări Naționale) – Ordinul „Steaua României” în grad de Mare Cruce³¹;

● Mihail Ralea, ministrul Artelor (viitor ministru plenipotențiar la Washington, Statele Unite ale Americii, viitor membru al Marii Adunări Naționale etc.) – Ordinul „Steaua României”, Clasa I³²;

● Restul miniștrilor civili³³ – Ordinul „Coroana României”, în grad de Mare Cruce (cu însemne civile)³⁴. Între aceștia, Gheorghe Gheorghiu-Dej (viitor președinte al Consiliului de Stat al Republicii Populare Române), Ștefan Voitec (viitor vicepreședinte al Consiliului de Stat și președinte al Marii Adunări Naționale), Petre Constantinescu-Iași (viitor vicepreședinte al primului Prezidiu al Marii Adunări Naționale), Lothar Rădăceanu (viitor membru al Marii Adunări Naționale) și alții;

● Subsecretarii de stat civili³⁵, precum și patru comisari generali³⁶ – Ordinul „Coroana României”, în grad de Mare Ofițer (cu însemne civile)³⁷. Între aceștia, Ion Gheorghe Maurer, viitor ministru, prim-ministru, președinte al Consiliului de Stat etc. (Maurer fusese avocat al apărării în procesele comuniștilor români³⁸);

● Generalul de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu, ministrul de Război – Ordinul „Coroana României”, în grad de Mare Cruce (cu însemne militare)³⁹;

³⁰ Datele biografice ale personalităților evocate au fost amintite după surse precum: *Membrii C.C. al P.C.R. 1945-1989. Dicționar*, coordonator Florica Dobre, studiu introductiv Nicoleta Ionescu-Gură, București, Editura Enciclopedică, 2004, *passim*; *Securitatea (1948-1989). Monografie*, vol. I, coord. Florian Banu, Liviu Țăranu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016, *passim*; după baza de date „Nomenclatura – membrii” (I, A-C; II, D-L; III, M-P; IV, R-V), disponibilă la adresa <https://www.comunismulinromania.ro/> (accesat: 15 iulie 2022), precum și după alte surse – a căror menționare excede spațiului alocat.

³¹ DR nr. 2.564 din 7 august 1945, în *MOF*, Partea I, nr. 186/17 august 1945, p. 7.228.

³² *Ibidem*.

³³ Lucrețiu Pătrășcanu, ministrul Justiției; ing. Gheorghe Nicolau, ministrul Asistenței și Asigurărilor Sociale; Șt. Voitec, ministrul Educației Naționale; Ghe. Gheorghiu-Dej, ministrul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice; L. Rădăceanu, ministrul Muncii; Mircea Durma, ministrul Finanțelor; ing. Petre Bejan, ministrul Industriei și Comerțului; Teohari Georgescu, ministrul Afacerilor Interne; ing. Tudor Ionescu, ministrul Minelor și Petrolului; Romulus Zăroni, ministrul Agriculturii și Domeniilor; prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul Propagandei; prof. dr. Dumitru Bagdasar, ministrul Sănătății; Anton Alexandrescu, ministrul Cooperăției, preot Constantin Burducea, ministrul Cultelor.

³⁴ DR nr. 2.565 din 7 august 1945, în *MOF*, Partea I, nr. 186/17 august 1945, p. 7.228-7.229.

³⁵ Prof. Gheorghe Vlădescu-Răcoasa – Naționalități; Ion Burcă, respectiv Gheorghe Vântu, de la Ministerul Afacerilor Interne; Constantin Agiu, de la Ministerul Agriculturii și Domeniilor; Adrian Dimitriu, de la Ministerul Industriei și Comerțului; Aurel Potop, de la Ministerul Educației Naționale; Alexandru Alexandrini, de la Ministerul Finanțelor; I.Gh. Maurer, respectiv Mircea Niculescu, de la Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice.

³⁶ Mircea Solacolu – Comerț Exterior și Acorduri Economice; Bucur Șchiopu – Prețuri; Simion Oeriu – Executarea Armistițiului; dr. Eduard Mezincescu – Liga Operelor Sociale.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ Lavinia Betea, Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Țiu, *Viața lui Ceaușescu. Ucenicul Partidului*, București, Adevărul Holding, 2012, p. 263.

³⁹ DR nr. 2.566 din 7 august 1945, în *MOF*, Partea I, nr. 186/17 august 1945, p. 7.228-7.229.

● Subsecretarii de stat militari⁴⁰ – Ordinul „Coroana României”, în grad de Mare Ofițer (cu însemne militare)⁴¹.

În mod vizibil, pentru conferirea acestor înalte ordine a fost nevoie de aplicarea excepției, legiferate în 1944, de la regula avansării „din grad în grad”, prin stabilirea unei corelări între nivelul decorației și demnitatea deținută. Este evident că în guvern figurau mulți *homines novi* (sau aproape *novi*), oameni fără trecut politic (precum R. Zăroni, ministru al Agriculturii și Domeniilor), ba chiar și foști deținuți (precum T. Georgescu, ministru al Afacerilor Interne, respectiv Ghe. Gheorghiu-Dej, ministru al Comunicațiilor și Lucrărilor Publice), care nu aveau cum să fi fost anterior decorați, așadar nici nu puteau fi avansați la o decorație mai înaltă. În privința distincțiilor efectiv atribuite, este clar că ordinul cel mai solicitat a fost „Coroana României”, acesta fiind conferit – cu însemne pentru civili, respectiv pentru militari –, în gradul de Mare Cruce pentru miniștri, respectiv de Mare Ofițer pentru subsecretari de stat. Ghelmegeanu și Ralea au primit Ordinul „Steaua României” în grad de Mare Cruce, respectiv în Clasa I, întrucât dețineau deja câte o Mare Cruce, conferită în vremea regelui Carol al II-lea⁴². De altfel, „algoritmul” stabilirii decorațiilor pentru demnitari data tot din perioada carlistă⁴³. Principalul „tovarăș de drum”, Ghe. Tătărescu, vicepreședinte al Consiliului și ministru al Afacerilor Externe, nu a mai fost decorat; el deținea deja un grad mult mai important: cel de „Cavaler Mare Cruce” al Ordinului „Carol I”, primit în 1937, pe când era prim-ministru⁴⁴. În privința lui Groza, decorarea sa cu lănt de Mare Cruce a Ordinului „Serviciul Credincios” s-a făcut pe cale de ex-

⁴⁰ Generalul adjutant Dumitru Dămăceanu, generalul comandant Emanoil Ionescu și amiralul Petre Bărbuneanu de la Ministerul de Război, respectiv generalul Nicolae G. Părvulescu de la Ministerul Industriei și Comerțului.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² DR nr. 117 din 18 ianuarie 1939, în *MOF*, Partea I, nr. 19/23 ianuarie 1939, p. 300. Cei doi primiseră, deopotrivă, Marea Cruce a Ordinului „Coroana României”, în calitate de ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, respectiv de ministru al Muncii.

⁴³ „Regele e foarte strict în avansarea miniștrilor la decorații. Le dă întâi Marele Cordon (Marea Cruce-n.n.) al Coroanei (României-n.n.), apoi clasa I (cu lănt) a Stelei (s.a.) (României-n.n.), iar nu Marea Cruce a acestui Ordin. Așa a procedat cu Mitiță Constantinescu cu Ionescu-Sisești, cu Ghelmegeanu, cu Iamandi etc.” (C. Argetoianu, *Însemnări zilnice*, Volumul VIII, 1 ianuarie-21 iulie; 25 octombrie-31 decembrie 1940, ediție și indice de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli, 2007, p. 166.

⁴⁴ DR nr. 417 din 6 februarie 1937, în *MOF*, Partea I, nr. 34/11 februarie 1937, p. 1.178. În însemnările sale, Argetoianu a punctat caracterul discutabil al acestei conferiri (înmânarea se pare că a avut loc înainte de publicarea în „Monitorul Oficial”): „Regele a decorat ieri (7 iunie 1936-n.n.) pe Titulescu cu colanul Ordinului Carol, și pe Tătărescu cu Marea Cruce a aceluiași ordin. **Amândouă decorațiile sunt ilegale** (s.n.) dar nu face nimic, dacă pot să facă plăcere celor doi decorați și celui care decorează”, respectiv „Pentru colanul Ordinului Carol se cere un an și jumătate de președinție de Consiliu. **Pentru trecerea dintr-un grad în altul, se cer doi ani de stagiu, pe care Tătărescu nu-i are în gradul de Mare Cruce al Ordinului Serviciu Credincios. De altminteri și marele Cordon al Serviciului Credincios, Tătărescu le-a obținut ilegal** (s.n.) căci n-a trecut niciodată prin clasa intermediară între Marea Cruce a Coroanei și Marea Cruce a Serviciului Credincios (Marea Cruce a Stelei)” (C. Argetoianu, *op. cit.*, vol. I, ed. cit., p. 337 și nota 1.

cepție (Întrucât, după „Regulamentul legii ordenelor naționale române” din 1932, președintele Consiliului ar fi avut de respectat nu numai cerința referitoare la deținerea puterii vreme de trei luni, ci și pe aceea a decorării anterioare cu Marea Cruce a „Stelei României” – ceea ce nu era cazul!)

Decorațiile astfel conferite au fost purtate de către miniștri cu prilejul ceremoniei din 23 august 1945 (la care suveranul nu a luat parte, ca o consecință a începutului „grevei regale”). Totuși, presa comunistă a valorificat actul decorării cum a știut mai bine: „Membrii guvernului de concentrare democratică de sub conducerea d-lui dr. Petru Groza au fost decorați zilele trecute de M.S. Regele cu diferite ordine, ca o **înalță recunoaștere a muncii lor rodnice în slujba intereselor naționale** (s.n.). Această manifestare din partea factorului constituțional față de guvernul a cărui constituire la 6 martie 1945 a însemnat consolidarea biruinței democratice din 23 August 1944, capătă – atât prin ea însăși, cât și prin momentul în care se produce – o semnificație ce se cuvine subliniată”⁴⁵.

Iar mai departe, în totală contradicție cu „greva regală” care abia începuse: „Decorarea miniștrilor de către M.S. Regele în preajma aniversării zilei de 23 August, intensitatea și entuziasmul cu care se fac pretutindeni pregătiri populare în vederea unei cât mai calde sărbătoriri a acestei mărețe aniversări, constituie o mărturie de netăgăduit a **înțelegerii care domnește între factorii hotărâtori** (s.n.) în privința străduințelor noastre viitoare”⁴⁶.

O suită de fotografii făcute publice în cadrul proiectului „Fototeca online a comunismului românesc” îi arată pe demnitarii prezenți în tribuna din fața Palatului Regal ori la Patriarhie⁴⁷. Îmbrăcați în haine de gală și radioși, ei afișează decorațiile ce le-au fost conferite. Desigur că, pentru mulți dintre ei, experiența era cu totul nouă, și nu putem să nu zâmbim atunci când îi vedem pe Teohari Georgescu și pe Gheorghe Gheorghiu-Dej purtându-și lentilele pe deasupra fracurilor⁴⁸, ori pe Romulus Zăroni având lentă pe deasupra straielor albe țărănești, sub o haină perfect comună (ceea ce corespundea unei ținute „chiaburești”)⁴⁹.

Reluarea decorării oficialităților a avut loc abia după încetarea „grevei regale”, atunci când a reînceput coabitarea de fațadă între suveran și partidele istorice, pe de o parte, respectiv guvern, de cealaltă parte. Un semn al acestei aparente normalizări a fost semnarea retroactivă de către rege a decretului pentru decorarea oficialilor cabinetului Groza cu „Medalia Aeronautică”, însemne care fuseseră deja distribuite, după cum am arătat mai sus: indiscutabil, era vorba de un *fait accompli*.

Primăvara anului 1946 va aduce și două conferiri de Colane; cu o politețe demnă de alte timpuri – dar care acum nu făcea decât să salveze aparențele –, vicepreședintele și președintele de Consiliu s-au propus reciproc la decorare suveranului, pentru avansarea la gradul superior. Astfel, Gheorghe Tătărescu a dobândit Colanul

⁴⁵ 23 August, simbol de unire și muncă pentru țară, în „Scânteia”, nr. 307/22 august 1945, p. 1.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ Fototeca online a comunismului românesc (22.06.2022), fotografiile #HA217 – #HA225.

⁴⁸ *Ibidem*, fotografia #HA217.

⁴⁹ *Ibidem*, fotografia #HA223.

Ordinului „Carol I”⁵⁰, iar Petru Groza pe cel al Ordinului „Serviciul Credincios”⁵¹, decretul de decorare al celui din urmă având o amplă și foarte laudativă argumentație:

„Apreciind realizările Guvernului (...) care a reușit:

Să ușureze greaua situație creată de urmările războiului;

Să înceapă opera de reconstrucție și de refacere în toate domeniile vieții economice, mobilizând forțele de producție ale națiunii și să execute în același timp toate obligațiile asumate prin convenția armistițiului;

Să consolideze prestigiul Statului în afară, prin reluarea raporturilor diplomatice cu U.R.S.S, Statele-Unite și Marea Britanie, precum și prin stabilirea legăturilor de colaborare cu toate țările vecine și prietene;

Să obțină reînnoirea granițelor Transilvaniei întregite (...)”.

Ziarul „Scânteia”, oficios al Partidului Comunist Român a știut, și de această dată, să exploateze într-un nou articol de primă pagină actul decorării, reluând și dezvoltând ideile principale ale decretului și punând un accent deosebit pe încrederea suveranului: „(...) pentru forțele democratice unite, pentru poporul român întreg, gestul regal e un îndemn de strângere a rândurilor, de luptă hotărâtă pentru apărarea, consolidarea și lărgirea cuceririlor democrației române, realizate sub guvernul care prin persoana șefului său, a obținut o dată mai mult dovada încrederii regale (...)”⁵².

Nu după multă vreme, vara anului 1946 le va aduce principalilor demnitari ai țării o nouă serie de decorații „pe domenii de activitate”. De astă dată, după „Medalia Aeronautică”, va veni rândul Ordinului „Meritul Cultural” – distincție având particularitatea conferirii cu panglici deosebite, în funcție de activitatea în care s-a ilustrat cel decorat (cu opt categorii, de la litere până la opere sociale)⁵³. Astfel, alături de profesori, inspectori școlari, publiciști și alți oameni de cultură, au fost decorați cu gradul de Comandor președintele și vicepreședintele Consiliului de Miniștri (ambii „pentru școală”), urmați, cu gradul de Ofițer, de miniștrii L. Pătrășcanu, M. Ralea, Ghe. Gheorghiu-Dej, L. Rădăceanu, T. Georgescu, T. Ionescu, P. Constantinescu-Iași, Alexandru Alexandrini, de subsecretarul de stat Aurel Potop și de ambasadorul Iorgu Iordan (toți „pentru școală”), de ministrul Traian Săvulescu și subsecretarul de stat Miron Nicolescu („pentru știință”), precum și de ambasadorii Tudor Vianu și Grigore Moisil, ca și de Gaston Boeue Șerban Voinea, director al Rador („pentru operă de cultură”)⁵⁴. În vreme ce legătura cu cultura a unora dintre cei decorați era absolut tangențială – de pildă ministrul de interne, T. Georgescu, trebuie că și-a primit distincția ca fost ucenic tipograf la „Cartea Românească”! –, alte nume erau foarte bine angrenate în operațiunea de prefacere culturală a țării; de pildă, T. Săvulescu și M. Nicolescu au condus, după 1948, destinele Academiei Române (ultimul devenind și membru al Comitetului Central al PCR), în vreme ce alți savanți, precum I. Iordan

⁵⁰ DR nr. 755 din 9 martie 1946, publicat în *MOF*, Partea I, nr. 61/13 martie 1946, p. 2.215.

⁵¹ DR nr. 1.688 din 26 mai 1946, publicat în *MOF*, Partea I, nr. 130/7 iunie 1946, p. 5.841.

⁵² *Apreciind realizările Guvernului, Regele Mihai I a decorat pe d. dr. Petru Groza. Ordinul Serviciul Credincios în gradul de Colan a fost înmănat Primului Ministru, personal de M. S. Regele*, în „Scânteia”, seria III, nr. 535/29 mai 1946, p. 1. A se nota faptul că informația din „Scânteia” a apărut înaintea publicării decretului în „Monitorul Oficial”.

⁵³ Fl. Marinescu, *op. cit.*, p. 243-244.

⁵⁴ DR nr. 2.519 din 10 august 1946, în *MOF*, Partea I, nr. 200/30 august 1946, p. 9.493.

și T. Vianu, asigurau – în perioada de care de ocupăm – reprezentarea diplomatică a țării noastre în puncte-cheie precum Moscova și Belgrad. Tot cu un „Merit Cultural” în grad de Ofițer a fost decorat și Emil Bodnăraș, în calitate de secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri. De astă dată, conferirea va avea loc în categoria de merite ... „pentru biserică”⁵⁵, în fruntea unei liste de secretari generali și consilieri, toți fiind propuși la decorare, cu Ordinul și Medalia „Meritul Cultural”, de către Petru Groza, pe atunci ministru *ad-interim* al Cultelor.

Nu avem date din care să rezulte decorarea celor doi miniștri fără portofoliu, vremelnic cooptați în prima variantă a cabinetului Groza, anume Mihail Romniceanu (din partea Partidului Național-Liberal) și Emil Hațieganu (din partea Partidului Național Țărănesc), oficiali a căror includere în guvern – sau „cosmetică politică”, după expresia istoricului Florin Constantiniu⁵⁶ – a dus la recunoașterea acestuia de către marile puteri occidentale.

În seara zilei de 30 noiembrie 1946, o nouă „garnitură” de demnitari depunea jurământul în fața suveranului, fiecărui partid revenindu-i câte patru posturi de ministru și trei de subsecretar de stat⁵⁷. Dintre noii oficiali, unii făcuseră parte din prima formulă ministerială, fiind deja decorați. Pentru a păstra aparențele unei bune colaborări cu Coroana, la nici jumătate de an de la venirea la putere, noii miniștri și secretari de stat au fost distinși, tot la propunerea vicepreședintelui de Consiliu, Gheorghe Tătărescu, în calitate de Cancelar al Ordinilor. Nu s-a mai așteptat, la fel ca în 1945, aniversarea „întoarcerii armelor”, decretele de decorare⁵⁸ fiind semnate la 9 mai (aniversarea victoriei asupra Germaniei naziste), iar nu de sărbătoarea națională de la 10 mai, după cum ar fi fost normal. Tot ca în 1945, noii miniștri⁵⁹ au primit lentă de Mare Cruce a „Coroanei României”, în vreme ce noii subsecretari de stat⁶⁰ s-au învrednicit de cravata și placa gradului de Mare Ofițer. Acestora li se adăugau generalul în rezervă Teodor Petruc, prefectul Poliției Capitalei, respectiv Chivu Stoica, directorul general al Căilor Ferate (viitor prim-ministru al RPR și președinte al Consiliului de Stat al RSR), ambii decorați cu gradul de Mare Ofițer al Ordinului „Coroana României”.

Decorările din cursul lunilor mai și iunie 1947 au fost însemnate la număr, asupra principalelor instituții ale statului revărsându-se, ca dintr-un veritabil „corn al

⁵⁵ DR nr. 3.484 din 29 noiembrie 1946, în *MOF*, Partea I, nr. 279/2 decembrie 1946, p. 12.513.

⁵⁶ Fl. Constantiniu, *op. cit.*, p. 462.

⁵⁷ *Prin consensul unanim al partidelor din B.P.D., Guvernul Groza a fost remaniat*, în „Scân-teia”, seria III, nr. 692/1 decembrie 1946, p. 1.

⁵⁸ DR nr. 925, 926 și 927 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 105/9 mai 1947, p. 3.670.

⁵⁹ Octav Livezeanu, ministrul Informațiilor; dr. Florica Bagdasar, ministrul Sănătății; Gheorghe Vântu, ministrul Lucrărilor Publice; Alexandru Alexandrini, ministrul Finanțelor; prof. Traian Săvulescu, ministrul Agriculturii și Domeniilor; prof. ing. Nicolae Profiri, ministrul Comunicațiilor; Radu Roșculeț, ministrul Cultelor; Ion Pas, ministrul Artelor (cu însemne civile), respectiv generalul de corp de armată Mihail Lascăr, ministrul de Război (cu însemne militare de pace).

⁶⁰ Prof. Miron Nicolescu – Educație Națională; Ion Ciolan – Cooperatie; Marin Florescu – Interne; Constantin Tegăneanu – Educație Națională; prof. Constantin Daicoviciu – Aprovizionare; prof. Petre Mironescu-Mera – Muncă, Asistență și Asigurări Sociale (cu însemne civile).

abundenței”, o sumedenie de ordine și medalii. Coborând în plan socioprofesional până la nivelul dactilografelor, șoferilor, cusătorilor de dosare, electricienilor și femeilor de serviciu, decorările au ajuns la Președinția Consiliului de Miniștri⁶¹, la Ministerul Finanțelor⁶², la Ministerul de Război⁶³, la Ministerul Afacerilor Interne⁶⁴, la Ministerul Educației Naționale⁶⁵, la Ministerul Cultelor⁶⁶ ș.a.m.d. Chiar și așa, parcurgerea listelor poate rezerva diferite surprize; îl amintim pe secretarul general în Ministerul Afacerilor Interne, Grigore Geamănu, viitor subsecretar de stat la Ministerul de Interne, viitor membru și secretar al Consiliului de Stat, care va primi gradul de Comandor al „Coroanei României”⁶⁷ (personalitate de primă mărime a cercetării juridice românești⁶⁸, Geamănu este cel căruia i se atribuie textul abdicării regelui⁶⁹); aici trebuie menționat și locotenent-colonelul Valter Roman, de la Inspectoratul General pentru Educație, Cultură și Propagandă din Ministerul de Război, viitor ministru al Poștelor și Telecomunicațiilor, viitor director al Editurii Politice, care avea să primească gradul de Cavaler al „Stelei României”⁷⁰; în același context trebuie amintiți inspectorii generali Gavril Birtaş, Mihail Patriciu, Iosif Kaloušek (în decret „Koloušek”), Laurian Zamfir-Vianu și Alexandru Nicolschi, toți din Direcția Generală a Poliției⁷¹ și viitoare figuri emblematice ale aparatului represiv comunist, care aveau să se învrednicească de gradul de Cavaler al „Coroanei României”⁷² (Nicolschi este cel care, în ziua de 30 decembrie 1947, a coordonat încercuirea Palatului Elisabeta cu trupe ale Direcției Generale a Siguranței Statului⁷³). Între toate aceste conferiri, aveau să fie distinse cu Ordinul „Steaua României”, în gradele de Mare Cruce, respectiv de Mare Ofițer, două nume grele ale momentului: scriitorul Mihail Sadoveanu (cel care proclamase în 1945 că „Lumina vine de la Răsărit”)⁷⁴, în calitate de președinte al

⁶¹ DR nr. 951-953 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.861-3.862.

⁶² DR nr. 954-956 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.862-3.864.

⁶³ DR nr. 957-959 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.864-3.870.

⁶⁴ DR nr. 960-964 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.870-3.873.

⁶⁵ DR nr. 965-967 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 111/17 mai 1947, p. 3.905-3.906.

⁶⁶ DR nr. 968-970 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 111/17 mai 1947, p. 3.906-3.908.

⁶⁷ DR nr. 960 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.870.

⁶⁸ Mircea Dușu, *Grigore Geamănu (1903-1985). Personalitate fondatoare a științei dreptului internațional în România*, în „Studii și Cercetări Juridice”, 2 (58), nr. 4/octombrie-decembrie 2013, p. 500 și următoarele (despre cariera sa).

⁶⁹ Andrei Muraru, *Ce, cât și de unde se știe? Sursele și istoriografia abdicării regelui Mihai I*, în vol. „Regele, comuniștii și Coroana”, ed. cit., p. 376 și nota 2.

⁷⁰ DR nr. 957 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.865.

⁷¹ Structură care a jucat un rol deosebit în dominarea vieții politice interne de către guvernul Groza; mai multe la Virgiliu Țărău, *Începutul sfârșitului. Arestări politice după alegerile din noiembrie 1946*, în vol. „Regele, comuniștii și Coroana”, ed. cit., p. 136 și următoarele.

⁷² DR nr. 963 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.871.

⁷³ A. Muraru, *op. cit.*, p. 396-397.

⁷⁴ Adrian Cioroianu, *Lumina vine de la Răsărit. „Noua imagine” a Uniunii Sovietice în România postbelică, 1944-1947*, în vol. „Miturile comunismului românesc”, sub direcția lui Lucian Boia, București, Editura Nemira, 1998, p. 22-23.

Adunării Deputaților⁷⁵, respectiv Emil Bodnăraș, ministru subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri⁷⁶.

Și parcurgerea listelor de conferiri „cu spade” poate aduce surprize; de exemplu, într-un șir de „ofițeri generali, superiori și inferiori, activi și de rezervă, propuși la decorare cu Ordinul Militar «Mihai Viteazul», cu spade, clasa a III-a dar neadmiși de Comitetul Special al Ordinului” îl regăsim decorat cu Ordinul „Coroana României” cu spade în gradul de Comandor, cu panglică de „Virtute Militară”⁷⁷, pe locotenent-colonelul Petre P. Borilă, implicat în crearea Diviziei „Tudor Vladimirescu” (al cărei loțiitor politic a fost), viitor general, viitor adjunct al ministrului Forțelor Armate, viitor ministru al Construcțiilor, respectiv al Industriei Alimentare, viitor prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri etc.

O conferire interesantă va avea loc în luna iulie a anului 1947. Este vorba despre decorarea ministrului T. Georgescu cu gradul de Mare Ofițer al Ordinului „Meritul Agricol”⁷⁸ – gradul maxim al acestei distincții. Înfăptuită la propunerea colegului său de guvern, ministrul Traian Săvulescu, decorarea este însoțită de o ditirambică „Expunere de motive”, al cărei text este grăitor în contextul de față: „În fruntea acelor care au ostenit pentru combaterea efectelor secetei și pentru asigurarea reușitei campaniei de însămânțări se găsește dl. Teohari Georgescu, ministru al afacerilor interne.

D-sa a organizat și a folosit aparatul administrativ pentru reușita acestor grele campanii.

Personal a condus operațiile și fără a pregeta a muncit fără răgaz dând pildă de jertfă subalternilor”⁷⁹.

Seria decorării oficialilor avea să fie reluată prin mai multe decrete emise în ajunul aniversării de la 23 august 1947. Beneficiarii erau membrii Comisiei Ministeriale pentru Redresarea Economică și Stabilizarea Monetară⁸⁰, toți fiind distinși cu Ordinul „Steaua României”⁸¹, astfel: în grad de Mare Cruce, președintele Comisiei, același cu președintele Consiliului Superior al Economiei Naționale (Gh. Gheorghiu-Dej); Clasa I, celor trei membri cu rang de ministru: ministrul Finanțelor (Alexandru Alexandrini), ministrul Agriculturii și Domeniilor (Traian Săvulescu), respectiv ministrul Minelor și Petrolului (Tudor Ionescu); în grad de Mare Ofițer, membrului cu rang de subsecretar de stat (Ion Gh. Maurer).

Efectuate în contextul proaspetei reforme monetare din data de 15 august, această conferire a stat la baza unui întreg val de decorări⁸², adresat unor cadre din Banca Națională, Ministerul Finanțelor, Ministerul Industriei și Comerțului, Institutul Central de Statistică etc. Între aceștia, o placă de Mare Ofițer al Ordinului „Co-

⁷⁵ DR nr. 928 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.861.

⁷⁶ DR nr. 948 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 3.861.

⁷⁷ DR nr. 280 din 21 februarie 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 131/12 iunie 1947, p. 4.731.

⁷⁸ DR nr. 1.516 din 22 iulie 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 172/30 iulie 1947, p. 6.706.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ Organism instituit prin Legea nr. 248 din 12 iulie 1947, în *MOF*, nr. 159/15 iulie 1947, p. 6.022-6.023.

⁸¹ DR nr. 1.766 din 22 august 1947, în *MOF*, nr. 194/25 august 1947, p. 7.665.

⁸² DR nr. 1.767-1.769 din 22 august 1947, în *MOF*, nr. 194/25 august 1947, p. 7.665-7.666.

roana României” i-a fost oferită lui Miron Constantinescu, pe atunci secretar-general la Ministerul Industriei și Comerțului și director al „Scânteii” (oficiosul PCR), dar și viitor prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, rector al Academiei de Științe Social-Politice „Ștefan Gheorghiu” etc. Interesantă este și decorarea unui tehnocrat precum Aurel Vijoli, pe atunci viceguvernator, dar viitor conducător al Băncii Naționale a României (ulterior „Banca de Stat”), precum și în mai multe rânduri ministru al Finanțelor, acesta obținând cravata de Comandor al „Coroanei României”; același grad îi va fi atribuit și lui Simion Zeiger, pe atunci secretar-general în Ministerul Industriei și Comerțului, ajuns ulterior președinte al Comitetului de Stat pentru probleme de Muncă și Salarii. Tot cu „Coroana României” vor fi decorate și alte cadre de nădejde ale regimului Groza, care vor avea parte de frumoase cariere după 1947: un grad de Comandor va ajunge la Alexandru Bârlădeanu, viitor membru al Prezidiului Permanent al Comitetului Central al PCR, viitor prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri etc.; un grad de Ofițer îi va fi atribuit lui Mihai(I) Levente, viitor ministru al Comerțului Interior, director al Institutului de Cercetări Economice al Academiei RSR etc.; un grad de Cavaler îi va fi oferit lui Gaston Marin, viitor vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, viitor președinte al Comitetelor de Stat al Planificării, respectiv pentru Prețuri etc., precum și lui Gogu Rădulescu, viitor viceprim-ministru al Consiliului de Miniștri, viitor membru al Prezidiului Permanent al Comitetului Central al PCR etc.

Înmânarea decorațiilor membrilor Comisiei pentru Redresarea Economică și Stabilizarea Monetară, precum și ale altor specialiști de rang înalt (viceguvernatorul Băncii Naționale ori secretarii generali ai ministerelor Finanțelor, respectiv Industriei și Comerțului), a fost asumată de către președintele Consiliului de Miniștri, asistat totuși de către vicepreședintele Gheorghe Tătărescu. Dorind probabil să își reafirme poziția de forță în raport cu suveranul, Petru Groza a înmănat decorațiile în propria sa locuință, fapt ce pare fără precedent în istoria uzanțelor românești referitoare la onorurile de stat⁸³.

În același context al aniversărilor de la 23 august a fost emis și un lung decret de decorare cu Ordinul și Medalia „Meritul Cultural”⁸⁴, act inițiat de către ministrul Artelor, Ion Pas. Alături de artiști plastici, oameni de litere ori de teatru, muzicieni, critici, colecționari și alți asemenea – a căror activitate coincidea cu viziunea politică a regimului și a căror evocare ar reclama un studiu aparte! – a fost distinsă o întreagă garnitură de ziariști, toți încadrați la categoria „pentru litere”. Între aceștia, aflăm numeroase nume din cadrul nucleului dur al agitpropului autohton⁸⁵: deja-amintitul M. Constantinescu, care a luat un Cavaler Clasa I; Grigore Preoteasa, viitor ministru al Afacerilor Externe, care a primit un Cavaler Clasa a II-a; tot aici pot fi amintiți redactorul responsabil al „Scânteii” (și viitor redactor-șef), Sorin Toma, precum și alte nume care vor avea parte de cariere importante: un Alexandru Buican, un Filip

⁸³ *Decorarea membrilor comisiei care a înfăptuit stabilizarea. Solemnitatea de la locuința d-lui prim-ministru*, în „Universul” (Capitala), nr. 193/27 august 1947, p. 4.

⁸⁴ DR nr. 1.740 din 16 august 1947, în *MOF*, nr. 192/21 august 1947, p. 7.543-7.545.

⁸⁵ Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, traducere de Cristina Petrescu și Dragos Petrescu, postfață de Mircea Mihăieș, Iași, Editura Polirom, 2005, p. 100.

Brunea-Fox, un Silviu Brucan, un Mircea Bălănescu etc., ei dobândind Medalia Clasa I ori Clasa a II-a.

O decorare cu Ordinul și Medalia „Meritul Cultural” (categoria „pentru biserică”) va avea loc și în octombrie, de această dată la propunerea ministrului Cultelor, Radu Roșculeț⁸⁶. În fruntea unei consistente liste de slujitori ai Domnului, dar și de deputați, prefecți, primari ori avocați, deopotrivă distinși „pentru activitate depusă intens pe ogorul Bisericii”, aveau să apară și mai mulți demnitari: cei în rang de ministru au fost decorați cu gradul de Comandor⁸⁷, iar cei cu rang de subsecretari de stat, cu gradul de Ofițer⁸⁸.

Până în momentul înlăturării miniștrilor tătărescieni de la guvernare – 5 noiembrie 1947 –, nu au mai avut loc decorări care să prezinte interes în contextul abordării de față. Proaspăt numită în funcția de ministru al Afacerilor Străine – așadar titulară a calității de Cancelar al Ordinilor – Ana Pauker a inițiat decorarea unui întreg lot de activiști. Astfel, lui Chivu Stoica, pe atunci director general al CFR (la care ne-am referit mai sus), avea să îi fie hărăzit gradul de Mare Ofițer al Ordinului „Steaua României”⁸⁹. Un alt decret avea să asigure distribuirea cu generozitate a Ordinului „Coroana României”⁹⁰. Astfel, o cravată de Comandor i-a fost atribuită lui Gheorghe Apostol, la data decorării președinte al Confederației Generale a Muncii⁹¹ și viitor prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, prim-secretar al Comitetului Central al PMR etc.; în paralel, au primit gradul de Ofițer – între alții – Alexandru Sencovici, viitor ministru, viitor membru al Comitetului Central al PMR/PCR etc., Mihai Mujic și Mișa Levin, viitori membri ai Comitetului Central al PMR (ultimul fugit însă în străinătate), acestora alăturându-se și Liuba Chișinevschi, viitoare membră a Biroului Organizatoric al Comitetului Central al PMR, a Prezidiului Marii Adunări Naționale etc.; dintre cele 39 de persoane decorate cu gradul de Cavaler, unele au avut biografii foarte interesante: o Vanda Nicolschi, un Mihai Roșianu etc. Tot astfel, credem că putem afirma că dacă din seria acestor conferiri lipsesc numele unor propagandiști de primă mărime – precum Iosif Chișinevschi ori Leonte Răutu – această absență se datorează exclusiv voinței celor în cauză. Nu toți oamenii vor să fie decorați! Aceste decorații au fost înmânate în cadrul unei mari ceremonii care a avut loc la mijlocul lunii noiembrie 1947, cu participarea prim-ministrului și a noului ministru al Afacerilor Externe, Ana Pauker, cel dintâi remarcând că între cei distinși se aflau „adevă-

⁸⁶ DR nr. 1.991 din 7 octombrie 1947, respectiv DR nr. 2.044-2.045 din 18 octombrie 1947, în *MOF*, nr. 256/5 noiembrie 1947, p. 9.846.

⁸⁷ Ing. Petre Bejan, fost ministru; Gheorghe Vântu, ministrul Lucrărilor Publice; Alexandru Alexandrini, ministrul Finanțelor; Tiberiu Moșoiu, guvernator al Băncii Naționale.

⁸⁸ Marin Florescu – Interne; Constantin Tegăneanu – Educație; Ion Ciolan – Cooperatie; general Dumitru Dămăceanu – Apărare; Emanuil Tătărescu, vicepreședinte al Camerei Deputaților.

⁸⁹ DR nr. 2.168 din 12 noiembrie 1947, în *MOF*, nr. 267/18 noiembrie 1947, p. 10.193.

⁹⁰ DR nr. 2.169 din 12 noiembrie 1947, în *MOF*, nr. 267/18 noiembrie 1947, p. 10.193.

⁹¹ În calitate de administrator financiar la Ministerul Finanțelor, Ghe. Apostol primise, cu jumătate de an mai devreme, gradul de Cavaler al Ordinului „Steaua României” (DR nr. 954 din 9 mai 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 110/16 mai 1947, p. 4.863).

rați martiri ai proletariatului”, decorațiile fiind oferite „pentru activitatea strălucită și neobosită pe câmpul luptei spre binele clasei muncitoare”⁹².

Un episod extrem de interesant în cronologia abordării de față este acela al decorării miniștrilor abia cooptați în guvern, Vasile Luca, respectiv Ana Pauker, cu Marea Cruce a Ordinului „Coroana României”. Conferirile vor fi inserate în „Monitorul Oficial” din 18 decembrie 1947, ministrul Finanțelor fiind propus de către cel al Afacerilor Străine, iar numele acestuia din urmă – ca să nu se autopropună! – fiind avansat de către ... președintele Consiliului de Miniștri. Și mai interesantă este modalitatea de atribuire, care, în locul obișnuitelor decrete regale, era efectuată prin intermediul unor jurnale ale Consiliului de Miniștri, ambele emise în data de 5 decembrie⁹³ – deci fix la o lună de la numirea în funcție! Să examinăm în detaliu acest episod. Astfel, la 12 noiembrie, Casa M.S. Regelui dădea publicității „Comunicatul nr. 29” (din aceeași zi), în care se arăta că suveranul a părăsit țara⁹⁴, pentru „aproximativ 20 de zile”, în vederea participării la căsătoria principesei Elisabeta (viitoarea regină Elisabeta a II-a a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord). În același „Monitor Oficial”⁹⁵ apărea și delegația dată guvernului, alcătuită după cum urmează:

„Art. I. În lipsa Noastră din Țară toate lucrările administrațiunii publice, care cer întărire Regală, se vor supune aprobării Consiliului de Miniștri de către fiecare ministru în parte și li se va da curs, sub rezerva sancțiunii Noastre ulterioare.

Art. II. Numirile sau destituirile de funcționari publici, care se vor face după găsirea cu cale a Consiliului de Miniștri, vor fi cu titlu provizoriu, până la întoarcerea Noastră.

Art. III. Consiliul nostru de Miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestui decret”.

Întoarcerea suveranului în țară a avut loc în 21 decembrie 1947⁹⁶; așadar, timp de mai bine de o lună, treburile interne au fost îndeplinite de către cabinetul Groza. În ceea ce privește decorațiile realizate prin jurnale ale Consiliului de Miniștri, am mai identificat câteva atribuiri de ordine și medalii în contextul aprofundării relațiilor româno-maghiare⁹⁷. Situația este interesantă din punct de vedere juridic. Ne amintim că la începutul studiului de față am evocat dreptul constituțional al monarhu-

⁹² *Decorarea Comitetului Central al C.G.M.* (Confederația Generală a Muncii-n.n.), în „Scân-teia”, nr. 974/16 noiembrie 1947, p. 4.

⁹³ Jurnalele Consiliului de Miniștri nr. 1.691 din 5 decembrie 1947 (decorarea lui Vasile Luca) și 1.763 din 12 decembrie 1947 (decorarea Anei Pauker), în *MOF*, Partea I, nr. 293, 18 decembrie 1947, p. 11.183.

⁹⁴ Asupra absenței regelui din țară, a se vedea Alexandru Muraru, *Pe drumul fără întoarcere. Cum a fost forțat regele Mihai să abdice (12 noiembrie-30 decembrie 1947): preliminarii, desfășurare, dezavuare*, în vol. „Regele, comuniștii și Coroana”, ed. cit., p. 188 și următoarele.

⁹⁵ DR nr. 2.172 din 12 noiembrie 1947, în *MOF*, nr. 263/13 noiembrie 1947, p. 10.042.

⁹⁶ Comunicatul nr. 30 din 21 decembrie 1947, în *MOF*, nr. 297/21 decembrie 1947, p. 11.333.

⁹⁷ Jurnalele Consiliului de Miniștri nr. 1.577-1.584 din 18 noiembrie 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 290/15 decembrie 1947, p. 11.087-11.088 (decorarea unor demnitari, politicieni, diplomați etc. din Ungaria); nr. 1.733 din 5 decembrie 1947, în *MOF*, Partea I, nr. 293/18 decembrie 1947, p. 11.183 (decorarea ministrului plenipotențiar al României la Budapesta, Ion Vințe).

lui de a conferi decorații, statuat în Legea Fundamentală din 1923. Și la 1866, toate problemele legate de decorații cădeau în sfera puterilor suveranului⁹⁸. Este adevărat că, înfăptuită imediat după momentul 23 august 1944, emiterea „Decretului Regal nr. 1.626 din 1944 (pentru) fixarea drepturilor Românilor, în cadrele Constituțiunii din 1866 și cu modificările Constituțiunii din 29 Martie 1923”⁹⁹ nu a determinat revenirea la situația constituțională din 1923 (corifeii regimului procomunist, în frunte cu Lucrețiu Pătrășcanu, eternul ministru al Justiției, atrăgând atenția că țara, în fapt, nu avea Constituție)¹⁰⁰. Cu tot acest „regim constituțional hibrid”¹⁰¹, în linii mari, după cum arăta și art. II al așa-numitului „decret constituțional”¹⁰² din 31 august 1944, „puterile Statului se vor exercita după regulile așezate în Constituțiunea din 2-9 Martie 1923”, formulă interpretabilă – în alte privințe – în sensul reactivării prerogativelor regale¹⁰³. Am văzut, așadar, că regele Mihai I era în drept să confere decorații; se pune însă întrebarea dacă această atribuție putea fi delegată Consiliului de Miniștri, în absența suveranului din țară? Formula aleasă – „toate **lucrările administrațiunii publice, care cer întărire Regală** (s.n.), se vor supune aprobării Consiliului de Miniștri (...) sub rezerva sancțiunii Noastre ulterioare” – putea fi interpretată diferit. Pe de o parte, fiind inițiată de un ministru, decorarea cuiva constituia punctul final al unui „lanț” administrativ, astfel că iscălirea de către suveran a acelui proiect de decret avea, de regulă, un caracter automat, cu atât mai mult cu cât răspunderea pentru propunere pica în sarcina demnitarului interesat (art. 87 al Constituției din 1923 fiind relevant)¹⁰⁴. Din această perspectivă, delegarea poate fi socotită ca implicită. Totuși, depindea exclusiv de persoana șefului statului să admită ori nu decorarea cuiva; ale suveranului erau efigia, coroana, cifra gravate pe decorații, era așadar firesc ca acesta – și nimeni altul! – să uzeze ori nu de dreptul de a le conferi. Dând „Cezarului ce este al Cezarului”, trebuie să înțelegem că această împrejurare de acum 75 de ani a constituit, o dată în plus, prilejul pentru ca guvernul Petru Groza să arate cine conducea cu adevărat țara (În vremea „grevei regale”, Consiliul de Miniștri emisese oricum, peste capul suveranului, jurnale care au ținut loc de legi propriu-zise¹⁰⁵). Evident, a contribuit aici și prezența unui substrat constituțional discutabil, după cum am arătat mai sus. Adăugăm și că nu am identificat în „Monitoarele Oficiale” consultate un act regal

⁹⁸ *Constituția*, în *MOF*, nr. 142/1 iulie 1866, p. 637-638: „Decorațiunile străine se vor purta de Români numai cu autorisarea Domnului” (art. 12), respectiv „El (Domnul-n.n.) va confera decorațiunea română conform unei anume legi” (art. 93).

⁹⁹ DR nr. 1.626 din 31 august 1944, în *MOF*, nr. 202/2 septembrie 1944, p. 6.232.

¹⁰⁰ Mihai Ghițulescu, *Epilogul monarhiei constituționale românești. Care a fost Constituția României în intervalul 23 august 1944-30 decembrie 1947?*, în „Revista Bibliotecii Academiei Române, nr. 2/iulie-decembrie 2017, p. 183-185.

¹⁰¹ I. Stanomir, *Subminarea constituționalismului ...*, p. 239.

¹⁰² M. Ghițulescu, *op. cit.*, p. 177.

¹⁰³ *Ibidem*, p. 180.

¹⁰⁴ „Persoana Regelui este inviolabilă. **Miniștrii lui sunt răspunzători** (s.n.). Niciun act al Regelui nu poate avea tărie dacă nu va fi contrasemnat de un ministru, **care prin aceasta chiar devine răspunzător de acel act**” (s.n.).

¹⁰⁵ M. Ghițulescu, *op. cit.*, p. 177.

care să sancționeze decorările efectuate prin jurnale ale Consiliului de Miniștri; în schimb, acestea au primit întărirea cuvenită abia după ... proclamarea republicii¹⁰⁶.

Revenind, chiar dacă putem admite că decorările româno-maghiare din cursul lunii noiembrie 1947 au avut un caracter de urgență – justificând, oarecum, soluția acordării lor de către Consiliul de Miniștri –, este neîndoielnic că nu existau rațiuni serioase pentru atribuirea de ordine unor miniștri abia numiți în funcție. Așadar, chiar presupunând că președintele Consiliului era într-atât de mulțumit de munca miniștrilor Pauker și Luca, încât voia să obțină decorarea lor, el ar fi trebuit să aștepte întoarcerea regelui pentru a iniția circuitul firesc al propunerii de decorare. Din păcate, înțelegerea raționamentelor care au stat în spatele acestei acțiuni grăbite ține doar de tărâmul ipotezelor¹⁰⁷. Pe de o parte, comuniștii ar fi sperat că Regele va folosi prilejul călătoriei la Londra pentru a nu se mai întoarce în țară; și atunci, ce rost mai avea conferirea unor decorații care, în foarte scurt timp, nu vor mai corespunde formei de guvernare a țării?! (Reamintim că publicarea decretului pentru decorarea miniștrilor Pauker și Luca cu „Coroana României” a avut loc cu 12 zile înainte de abdicarea regelui). Singurul răspuns pe care îl putem sugera este acela că, mizând pe faptul că regele nu se va mai întoarce în țară după plecarea la Londra¹⁰⁸, guvernul Groza s-a prevalat de decorațiile aflate „pe stoc”, aceasta până când venea – de la Kremlin – semnalul proclamării republicii, care ar fi dus și la stabilirea unui nou sistem de onoruri.

Iar pentru că *finis coronat opus*, ultima conferire care ne interesează a avut loc cu două zile înaintea proclamării republicii. Astfel, în „Monitorul Oficial” nr. 299 bis din 29 decembrie 1947 apărea o serie de decrete, unele semnate de către rege cu ceva timp înainte¹⁰⁹, iar altele cât se poate de recente¹¹⁰. Între acestea, în temeiul unei propuneri înaintate de ministrul Agriculturii și Domeniilor în ziua de 1 decembrie, erau decorați 19 ofițeri, precum și (nu mai puțin de) 553 de subofițeri și soldați, participanți la „campania de însămânțări din primăvara anului 1947”, militari care au pri-

¹⁰⁶ Decretul Prezidiului Provizoriu al Republicii Populare Române, nr. 100 din 20 ianuarie 1948, în *MOF*, nr. 19/23 ianuarie 1948, p. 532-533.

¹⁰⁷ Am văzut că întoarcerea regelui în țară a avut loc la 21 decembrie 1947; or, chiar dacă publicarea oficială a decretelor s-a produs în data de 18, informația a fost popularizată cu întârziere de către „Scântea” – nr. 1.004/21 decembrie 1947, p. 1.

¹⁰⁸ Sunt relevante cuvintele pe care Gheorghiu-Dej i le-a adresat reginei-mamă Elena, în ziua abdicării: „(...) nu vedeți în ce situație ne puneți, Majestate? **Eu am sperat că veți înțelege din atitudinea noastră binevoitoare când v-am condus la aeroport ce urmăream. Ne-am luat rămas-bun!** (s.n.). Nu pot înțelege de ce v-ați mai întors în România!” (apud Al. Muraru, *op. cit.*, p. 190).

¹⁰⁹ DR nr. 1.901 din 18 septembrie 1947, în *MOF*, nr. 299 bis/29 decembrie 1947, p. 11.372/65 (Jan Masaryk, ministrul Afacerilor Străine al Cehoslovaciei); nr. 1.935, 26 septembrie 1947, în *ibidem*, p. 11.372/65-11.372/68 (militari români-decorații „cu spade”); 1.950, 29 septembrie 1947, în *ibidem*, p. 11.372/69 (militari sovietici-„Virtutea Aeronautică”).

¹¹⁰ DR nr. 2.182 din 22 decembrie 1947, în *MOF*, nr. 299 bis/29 decembrie 1947, p. 11.372/68-11.372/69 (mareșalul Iosip Broz Tito); nr. 2.183-2184, 22 decembrie 1947, în *ibidem*, p. 11.372/69 (militari iugoslavi-decorații „cu spade”).

mit ... Ordinul și Medalia „Meritul Agricol”¹¹¹. În fruntea acestei liste figurau ultimii oficiali decorați până la 30 decembrie 1947: generalul de armată Mihail Lascăr, ministrul Apărării Naționale, generalul de corp de armată Costin Ionașcu, șeful Marelui Stat Major, precum și generalul de brigadă Dumitru Petrescu, inspectorul general al Armatei pentru Educație. Toți vor dobândi, cel puțin pe hârtie, gradul de Cavaler al Ordinului „Meritul Agricol”.

*

Decorarea celor care au condus destinele României în perioada 6 martie 1945 -30 decembrie 1947 constituie un prilej de meditație asupra oamenilor și vremurilor de atunci. Este neîndoiește că, în calitatea lor de instrumente de guvernare, ordinele și medaliile au fost utilizate nu numai pentru răsplătirea unor cariere în armată, administrație, învățământ, cultură, economie etc., ci și ca instrument politic. Astfel, conferirea lor era menită nu numai să răsplătească meritele cuiva – așa cum în mod simplist s-ar putea crede! –, ci și să servească unor interese precise. Astfel, decorarea de la 7 august 1945 a miniștrilor și a subsecretarilor de stat a avut rolul de legitimare a guvernului, de convingere a publicului larg că Petru Groza se bucura de încrederea suveranului, că între acesta și Consiliul de Miniștri exista o coabitare politică (în realitate însă regele nu se putea opune decorării, coabitarea ajungând curând în impasul cunoscut). Din rațiuni de consolidare a încrederii publice în Consiliul de Miniștri a avut loc și decorarea repetată a unor oficiali, fie prin avansarea la grade mai mari (cum s-a întâmplat, în 1947, cu membrii Comisiei Ministeriale pentru Redresarea Economică și Stabilizarea Monetară), fie prin acordarea unor decorații pe domenii de activitate („Medalia Aeronautică” în 1945; „Meritul Cultural” pentru școală, respectiv pentru biserică, în 1946 și 1947; „Meritul Agricol” în 1947). Prin rațiuni de coabitare politică poate fi explicată decorarea președintelui și a vicepreședintelui Consiliului de Miniștri, în primăvara anului 1946, cu colanele Ordinelor „Serviciul Credincios” și „Carol I”.

În linii mari, decorările acelei perioade ilustrează foarte bine „tovărășia de drum” dintre oamenii vechiului regim și cei ai vremurilor noi. Nici gând ca, după exemplul revoluționarilor francezi de la 1791, să se fi încercat și la noi abolirea decorațiilor în sens larg! Chiar și așa, nici gând ca oamenii de bază ai guvernului procomunist să fi respins cu indignare decorațiile unui stat burghez (aceasta în condițiile în care personalitățile „stângii” au fost cele care, în mai toate timpurile, erau reticente la ideea dobândirii de distincții)! Dimpotrivă, într-un răstimp relativ scurt, un Ghe. Gheorghiu-Dej, un Bodnăraș ori un Maurer au ajuns să capete veritabile „colecții” de decorații, pe care demnitari cu funcții similare dinainte de 6 martie 1945 le-au obținut ceva mai greu.

În mod insidios, „tovarășii” au împrumutat obiceiurile „domnilor”¹¹², obținerea și portul decorațiilor fiind, la rândul lor, manifestări de fațadă, menite să dea im-

¹¹¹ DR nr. 2.234-2.235 din 29 decembrie 1947, în *MOF*, nr. 299 bis/29 decembrie 1947, p. 11.370/75-11.372/75.

¹¹² Iată câteva cuvinte ale academicianului Mircea Malița despre legătura lui Groza cu Ghe. Gheorghiu-Dej, în perioada abordată: „Îl simțea stânjenit în ceremonialele în care trebuia să participe. Cu prietenie, **Groza îl ajuta să se deprindă cu smochingul și cu aranjarea cravatei**” (s.n.) (M. Malița, *Secolul meu scurt*, București, Editura Rao, 2015, p. 153).

presia unui regim care își prețuiește simbolurile și valorile. În realitate însă, atât simbolurile, cât și valorile erau într-un continuu proces de prefacere, sub influența modelului sovietic. Este adevărat: vreme de mai bine de doi ani, oficialii cabinetului Groza au obținut decorații de tip burghez – dar mai exista vreun rost simbolic în spațele decorării unui Ghe. Gheorghiu-Dej, a unui V. Luca ori a unei Ana Pauker cu ... „Coroana României”?! (Probabil că această contradicție logică nu a ridicat nimănui probleme morale, căci altfel nu ar fi fost emise decrete de decorare, cu un ordin având o denumire atât de grăitoare, până aproape de ajunul abdicării regelui).

Este neîndoielnic că, în problemele ținând de decorări, Consiliul de Miniștri și-a impus cu tenacitate voința în fața Coroanei¹¹³. *Primo*, decorarea miniștrilor și a subsecretarilor de stat cu gradele superioare ale distincțiilor, fără respectarea criteriilor uzuale de avansare, s-a făcut prin invocarea excepției stabilite prin „Legea nr. 215, promulgată prin Decretul-Lege nr. 864/1944”, la care ne-am referit deja. Chiar dacă *une fois n'est pas coutume*, Petru Groza a revenit la această cale ori de câte ori a găsit potrivit să își răsplătească colaboratorii direcți. *Secundo*, conferirile înfăptuite prin jurnale ale Consiliului de Miniștri au echivalat cu o imixtiune brutală în dreptul tradițional al monarhului de a hărăzi onorurile de stat¹¹⁴ – ceea ce nu s-a întâmplat nici măcar sub dictatura antonesciană. *Tertio*, nu numai că țării i-a fost impusă o guvernare servind intereselor Kremlinului, dar decorarea repetată a „factorilor de decizie” ai acestei guvernări a constituit o dovadă de cruzime față de un rege rămas în chip de ultim bastion al normalității. *Quarto*, au beneficiat de decorații și personaje care, într-o guvernare obișnuită, nu ar fi trebuit să aibă acces la onoruri de stat¹¹⁵. *Quinto*, guvernul procomunist a avut cinismul de a-l pune pe rege în fața faptului împlinit, prejudiciind cu bună știință imaginea instituției Coroanei. Am văzut cum, abia instalat la putere, oficialii guvernului Groza au căpătat, fără decret regal valabil semnat și publicat, „Medalia Aeronautică”. Un exemplu similar este și înmânarea oficială a „Meritului Agricol”, în cadrul unei festivități ce a avut loc în data de 14 iunie 1947, la Casa Prieteniei Sovieto-Române, aceasta fără ca regele să fi semnat decretul de decorare¹¹⁶. O situație asemănătoare, dar nu identică, s-a produs „în ziua de 19 decem-

¹¹³ Politologul și constituționalistul Ioan Stanomir arată că „România anului 1946 este o **republică populară de facto**” (s.n.), data de 30 decembrie 1947 aducând „eliminarea unui anacronism: supraviețuirea suveranului în contextul unui stat devenit totalitar” (I. Stanomir, *op. cit.*, p. 242, 247).

¹¹⁴ Al. Muraru, *op. cit.*, p. 402 și nota 1.

¹¹⁵ Cel mai relevant rămâne cazul Emil Bodnăraș, vechi membru al Comitetului Central al PCR, dar și cursant, respectiv agent al spionajului militar sovietic (GRU), care fusese trimis în România cu misiuni speciale (între care se evidențiază capturarea mareșalului Ion Antonescu și predarea sa către sovietici) (v. Al. Muraru, *op. cit.*, p. 208-209).

¹¹⁶ Evenimentul a fost anunțat în „Scânteia”, nr. 845/14 iunie 1947, p. 1 (*Azi vor fi premiați cei ce s'au distins în campania de însămânțări*), fiind pe larg descris, inclusiv cu transcrierea listei celor decorați, în numărul din ziua următoare al aceleiași publicații (nr. 846/15 iunie 1947, p. 1, 3) (*Uniunea Sovietică ne dă porumbul necesar până la noua recoltă. Declarațiile d-lui prof. Traian Săvulescu. Decorarea celor ce s'au evidențiat în campania agricolă. Tractoristul Vlad Gheorghe cavalier al ordinului „Meritul Agricol”. Plugarii cari și-au muncit pământul cu sapa au fost premiați*). Totuși, raportul ministrului de resort a fost semnat abia în data de 16 iulie (!!!), proiectul de decret fiind semnat de către rege după încă șase zile (DR nr.

brie, la Ministerul Afacerilor Externe, [prin] solemnitatea decorării mareșalului Tito și a celorlalți membri ai delegației, cu cele mai înalte ordine civile și militare românești”¹¹⁷ (După cum se știe, Tito a întreprins o vizită oficială în România în ultima parte a lunii decembrie 1947, eveniment care a fost pus în directă legătură cu apropiata abdicare a regelui¹¹⁸.) În acea solemnitate decorațiile au fost înmânate de către Petru Groza, înaltul oaspete iugoslav primind „Colanul Ordinului Carol I și Ordinul Mihai Viteazul, cl. I, II și III”¹¹⁹. Totuși, în ziua respectivă regele nu se întorsese în țară, decretul pentru decorarea lui Tito cu Ordinul „Mihai Viteazul” fiind semnat în data de 22 și publicat în 29 decembrie, așadar semnificativ după momentul înmânării¹²⁰. În privința Ordinului „Carol I”, colanul acestuia – care se păstrează la Belgrad (împreună cu cele trei clase ale Ordinului „Mihai Viteazul”) ¹²¹ – nu are în spate vreun act de conferire (este drept că îndeosebi în timpul regilor Carol al II-lea și Mihai I, înaltele personalități străine care au primit Ordinul „Carol I” nu au mai avut parte de decrete de decorare publicate în „Monitorul Oficial”) ¹²². *Sexto*, către finalul perioadei abordate credem că am putut surprinde o încercare de redefinire a faleristicii oficiale. Astfel, la 25 noiembrie avea loc, la Președinția Consiliului de Miniștri, o dublă ceremonie de decorare: a membrilor delegației guvernamentale maghiare, în frunte cu prim-ministrul Lajos Dinnyés, precum și a unor personalități politice românești (M. Sadoveanu, Ana Pauker, Vasile Luca etc.). Reamintim că ambele serii de decorații fuseseră atribuite prin jurnale de Consiliu. Parcurgând relatarea ceremoniei în presa centrală a perioadei¹²³, am putut sesiza că, atunci când a fost vorba de participanții decorați cu „Coroana României”, s-au folosit două formule diferite: în privința beneficiarilor maghiari era menționată denumirea legală, în vreme ce în privința celor

1.514 din 22 iulie 1947, în *MOF*, nr. 172/30 iulie 1947, p. 6.708 – decret și „Expunerea de motive”). Rezultă de aici că decorațiile au fost înmânate fără îndeplinirea condițiilor legale, deci fără ca regele să fi semnat decretul de conferire. Tot astfel, nici nu poate fi vorba de o decorare „proprio motu” (când beneficiarul își primește distincția din mâna suveranului, formele legale efectuându-se la o dată ulterioară), lucru întărit prin faptul că la festivitatea din 14 iunie 1947 singurii demnitari prezenți au fost miniștrii Teohari Georgescu și Traian Săvulescu. Așadar, înmânarea de decorații la acel moment a constituit un abuz, pe care ministrul de resort l-a acoperit ulterior, făcând formele legale pentru semnarea decretului regal.

¹¹⁷ *Decorarea Mareșalului Tito și a membrilor delegației guvernamentale iugoslave. Solemnitatea de la Ministerul Afacerilor Externe*, în „Scânteia”, nr. 1.007/22 decembrie 1947, p. 1, 5.

¹¹⁸ Asupra vizitei lui Tito în țară a se vedea Al. Muraru, *op. cit.*, p. 190-191, 196-200. Amintim și cuvintele regelui Mihai: „Tito și cei de la București au pregătit abdicarea” (*ibidem*, p. 197).

¹¹⁹ *Decorarea Mareșalului Tito ...*, loc. cit.

¹²⁰ V. *supra*, nota 103.

¹²¹ Драгомир М. Ацовић, *Слава и част. Одликовања међу Србима. Срби међу одликовањима*, Службени гласник, Београд, 2013, p. 291-292.

¹²² Idem, *Носиоци румунског Ордена Карола Првог/List of Recipients of the Rumanian Order of Carol the First*, în „Информације Српског Хералдичког Друштва/Informations of the Serbian Heraldry Society”, Март 1995/March 1995, p. 11-13.

¹²³ *Decorarea unor personalități maghiare și române*, în „Scânteia”, nr. 985/29 noiembrie 1947, p. 3-4; *Solemnitatea decorării personalităților din delegația maghiară precum și a unor personalități din viața publică română*, în „Universul”, nr. 272/27 noiembrie 1947, p. 1-2.

din România în locul numelui oficial al distincției se utiliza o denumire inedită: „Ordinul «Pentru Merit»”. Iar această formulă nu pare să fi fost un simplu capriciu al redactorului, ea regăsindu-se de mai multe ori în cursul aceluiași articol, iar aceasta în două cotidiane intens citite: „Scânteia” și „Universul”. Ne întrebăm dacă nu avem de-a face cu o manevră de ocultare a denumirii unei decorații care trimitea indubitabil la ideea de monarhie, formula neutră „Pentru Merit” fiind aleasă pentru ca masele de cititori din țară să fie deja familiarizate cu apropiata proclamare a republicii?

În mod indiscutabil, decorațiile au avut un rol deloc neglijabil în „recuzita” spectacolului public al trecerii de la monarhie la republică. Din partea sa, Groza a îmbrăcat în mai multe rânduri fracul împodobit cu decorații, dând exemplu miniștrilor săi: la 23 august 1945 (după cum am văzut mai sus), la 10 mai 1946 și 1947¹²⁴, la deschiderea lucrărilor Parlamentului din 1 decembrie 1946¹²⁵, la recepția de 7 noiembrie 1946 de la ambasada sovietică din București¹²⁶ etc. (O analiză a expresiilor faciale ale participanților la aceste evenimente ar putea constitui, prin ea însăși, subiectul unui studiu: își fac apariția, în mod recurent, zâmbetul încordat al lui Groza, privirea în gol a lui Tătărescu, sașietatea lui Gheorghiu-Dej ori tăcerea profundă a lui Pătrășcanu, expresii cărora costumele negre și decorațiile nu fac decât să le accentueze aerul de spectacol tragic). Dincolo de nivelul oficial, al celor aflați în atenția mass-media ori a ambasadelor străine, dincolo de nivelul celor aflați în „anticamera” puterii (în privința cărora decorarea poate fi privită ca o dovadă de încredere din partea „șefilor”), este de presupus că multe dintre ordinele și medaliile amintite în „Monitorul Oficial” nici nu au mai ajuns la cei în drept, necum să mai fie purtate de către aceștia.

Închidem astfel o nouă pagină din istoria decorațiilor României. Abil și ipocrit, la limita legii sau pe lângă aceasta, Petru Groza a știut să manevreze în folosul propriului regim sistemul de onoruri al României de atunci, răsplătindu-i și stimulându-i pe cei de care avea nevoie și salvând, în același timp, aparențele unei „tovărășii de drum” care nu putea duce decât la proclamarea republicii¹²⁷.

Lista ilustrațiilor:

Fig. 1 – Subsecretarul de stat al Aerului, generalul Emanoil Ionescu, îi înmânează „Medalia Aeronautică” prim-ministrului dr. Petru Groza, de „Ziua Aviației” – 20 iulie 1945 („Universul” – Provincie, nr. 164/24 iulie 1945, p. 1).

¹²⁴ *Centenar Regele Mihai I*, Muzeul Național Peleş, Sinaia, 2021, p. 323, 326.

¹²⁵ O serie de fotografii de la acest eveniment sunt dispuse pe pagina Agerpres, la adresele: <https://foto.agerpres.ro/foto/detaliu/12145>, <https://foto.agerpres.ro/foto/detaliu/8919096>, <https://foto.agerpres.ro/foto/detaliu/11008033>, <https://foto.agerpres.ro/foto/detaliu/11008036>, <https://foto.agerpres.ro/foto/detaliu/11008041>, <https://foto.agerpres.ro/foto/detaliu/11008047>

¹²⁶ *Fototeca online a comunismului românesc* (22.06.2022), fotografiile #FA146 și #FA147.

¹²⁷ Avem în vedere întâlnirea confidențială româno-sovietică care a avut loc în ziua imediat următoare instalării guvernului Groza, participanților români – Ana Pauker, Constantin Doncea și Constantin Pârvolescu – comunicându-li-se un plan de măsuri pentru următorii trei ani, între care figura și abolirea monarhiei, măsuri care au fost executate punct cu punct (apud Fl. Constantiniu, *op. cit.*, p. 456-457).

Fig. 2 – La Palatul Regal, fără rege: oficialități române și sovietice la defilarea din 23 august 1945 („Universul” – Provincie, nr. 193/28 august 1945, p. 1).

Fig. 3 – Cu fracuri și decorații: miniștrii guvernului dr. Petru Groza (Palatul Regal, 23 august 1945). Oficialii poartă înaltele ordine conferite la 7 august 1945 („Fototeca online a comunismului românesc”, 22.06.2022, fotografia #HA224).

Fig. 4 – Grup de demnitari ai guvernului Groza (Palatul Regal, 23 august 1945) – detaliu: L. Pătrășcanu (ministrul Justiției), T. Georgescu (ministrul Afacerilor Interne), Ghe. Gheorghiu-Dej (ministrul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice), L. Rădăceanu (ministrul Muncii), Șt. Voitec (ministrul Educației Naționale) („Fototeca online a comunismului românesc”, 22.06.2022, fotografia #HA218).

Fig. 5 – Stângăcii oficiale (Catedrala Patriarhală, 23 august 1945): miniștrii Georgescu și Gheorghiu-Dej purtându-și lentele „Coroanei României” pe deasupra fracurilor („Fototeca online a comunismului românesc”, 22.06.2022, fotografia #HA 217 – detaliu).

Fig. 6 – Stângăcii oficiale (Palatul Regal, 23 august 1945): Romulus Zăroni, ministrul Agriculturii și Domeniilor, în straie „chiaburești” și cu lenta Ordinului „Coroana României” („Fototeca online a comunismului românesc”, 22.06.2022, fotografia #HA223 – detaliu).

Fig. 7 – Regele Mihai I și dr. P. Groza, președintele Consiliului de Miniștri, cu prilejul unei ceremonii din 1946 (colecția Daniel Obreja) (Groza poartă Marea Cruce a Ordinului „Serviciul Credincios”, conferit la 7 august 1945; Colanul îi va fi atribuit la 26 mai 1946).

Fig. 8 – Regele Mihai I și dr. Petru Groza, cu prilejul unei ceremonii din 1946 (colecția Daniel Obreja).

Fig. 9 – Regele Mihai I și regina-mamă Elena, încadrați de mareșalul sovietic Fiodor Ivanovici Tolbuhin și de dr. Petru Groza, cu prilejul unei ceremonii din 1946 (colecția Daniel Obreja).

Fig. 10 – Regele Mihai I, încadrat de dr. Petru Groza și mareșalul F.I. Tolbuhin, cu prilejul unei ceremonii din 1946 (colecția Daniel Obreja).

Fig. 11 – Anunțul decorării lui Petru Groza cu Ordinul „Serviciul Credincios” în grad de Colan („Scânteia”, nr. 535/29 mai 1946, p. 1).

Fig. 12 – Anunțul decorării lui Petru Groza cu Ordinul „Serviciul Credincios” în grad de Colan (afiș, colecție particulară din București).

Fig. 13 – Sosirea lui P. Groza și a lui Ghe. Gheorghiu-Dej la Ambasada Uniunii Sovietice, cu prilejul recepției din 7 noiembrie 1946. Prim-ministrul poartă Colanul Ordinului „Serviciul Credincios” („Fototeca online a comunismului românesc”, 22.06.2022, fotografia #FA146).

Fig. 14 – Regele Mihai I, încadrat de Gh. Gheorghiu-Dej, patriarhul Nicodim Munteanu și mareșalul F.I. Tolbuhin (Ambasada Uniunii Sovietice, 7 noiembrie 1946) („Fototeca online a comunismului românesc”, 22.06.2022, fotografia #FA 147).

Fig. 15 – Regele Mihai I și Gheorghe Tătărescu, ministrul Afacerilor Externe (cu Colanul Ordinului „Carol I” și bareta de miniaturi la rever), cu prilejul unei ceremonii din anii 1946-1947 (colecția Daniel Obreja).

Fig. 16 – Regele Mihai I și principalii demnitari al statului (Gheorghiu-Dej, Tătărescu, Groza, Mihail Sadoveanu, Pătrășcanu) cu prilejul deschiderii solemne a Parlamentului la 1 decembrie 1946 (Agerpres Foto/Arhiva Istorică, ID fotografie: 11008036).

Fig. 17 – Ceremonie de decorare „la domiciliu”: dr. Petru Groza înmânează ordinele conferite membrilor Comisiei Ministeriale pentru Redresarea Economică și Stabilizarea Monetară (23 august 1947) („Universul” – Capitala, nr. 193/27 august 1947, p. 4).

Fig. 18 – Anunțul decorării unor activiști de partid („Scânteia”, nr. 974/16 noiembrie 1947, p. 4).

Fig. 19 – Decorarea prim-ministrului maghiar Lajos Dinnyés. Distincția fusese atribuită prin jurnal de Consiliu de Miniștri („Universul” – Capitala, nr. 272/27 noiembrie 1947, p. 1).

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

Fig. 14

Fig. 15

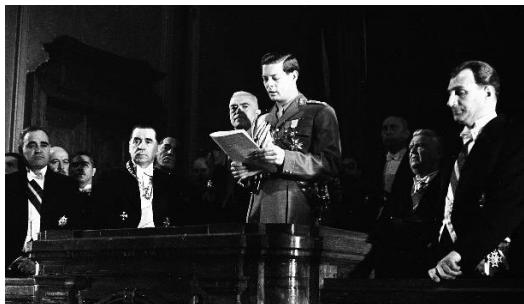

Fig. 16

Fig. 17

Fig. 18

Fig. 19